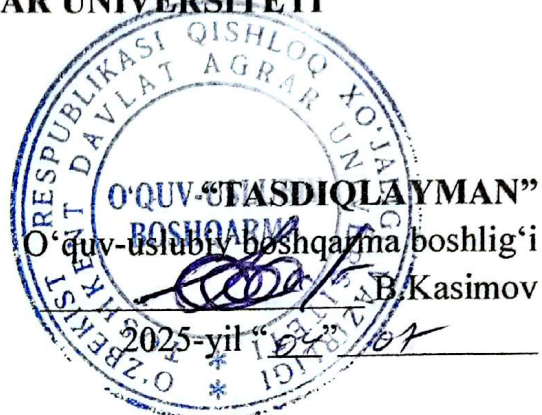

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

**BALIQ VA ASALARI KASALLIKLARI
FANI BO'YICHA**

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	800 000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840 000	- Veterinariya
Ta'lim yo'nalishlari:	60840300	- Veterinariya sanitariya ekspertizasi

Toshkent -2025

Modul / FANI SILLABUS**Zooinjeneriya fakulteti****60840300 – Veterinariya sanitariya ekspertizasi ta'lim yo'nalishi**

Fan nomi:	Veterinariya sanitariya ekspertizasi
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	BAK1406
Yil:	4
Semestr:	4
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	24
Amaliy mashg'ulotlar	24
Laboratoriya mashg'ulotlari	24
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Kredit miqdori:	6
Baxolash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Talabalarga talabalarga baliqlar kasalliklarining muammolari, kasalliklarni keltirib chiqaruvchi sabablar va omillar, kasallik qo'zg'atuvchilar, ularning morfologiyasi, biologiyasi, ekologiyasi, ahamiyati, kasalliklarga qarshi kurash chora tadbirlari, asalarilarning zararkunandalari va yirtqichlari, ularning asalari oilasiga keltiradigan zarari, qarshi kurash choralari. Asalari kasalliklarini aniqlash usullari, ularga qarshi kurash choralari, davolash, sanitariya va profilaktika tadbirlarining to'liq majmuasini qo'llash usullari kabi haqida hozirgi zamon ta'limotini berishdan iborat. bilimlarni o'rgatadi.
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Asalarichilik asoslari (ASASM1408)
2.	Baliqlar morfologiyasi va fiziologiyasi (BMFZM2410)
3.	Asalarilarning zararkunandalari va kasalliklari (AZKM3408)
4.	Baliq kasalliklari va ularga qarshi kurash choralari

	(BKUQKCHB1510)
--	----------------

Ta'lim natijalari (TH)	
	<i>Bilimlar jixatidan:</i>
TH1	baliqlar va asalarilar kasalliklarining muammolari, kasalliklarni keltirib chiqaruvchi sabablar va omillar, kasallik qo'zg'atuvchilar, ularning morfologiyasi, biologiyasi, ekologiyasi, ahamiyati haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TH2	Baliq va asalarilar kasalliklarga qarshi kurash chora tadbirlari, baliqlar va asalarilarning yuqumli kasalliklari va qo'zg'atuvchilari haqida;
TH3	Kasallik belgilari, klinikasi, diagnostikasi, epizootologiyasi; baliq kasalliklariga qarshi kurashning yo'nalishlari, profilaktik va davolash chora tadbirlari haqida bilishi kerak;
TH4	Baliqlar va asalarilarning alimentar kasalliklari va ularning sabablarini; baliq va asalari kasalliklariga qarshi kurashning ilmiy asosini; baliq va asalari kasalliklarining qishloq xo'jalik, aliqchilik va asalarichilikdagi ahamiyati haqida bilimga ega bo'lishlari kerak.
	<i>Ko'nikmalar jixatidan:</i>
TH5	Baliq va asalari kasalliklari fani bo'yicha talaba tabiiy va sun'iy suv havzalarida kechadigan jarayonlarni va ixtiofaunaning tur tarkibini bilish, tahlil qila olishni biladi;
TH6	Baliqlar va asalarilar o'sishining o'zgaruvchanligi, o'sish modeli, immunitet, epizootologiya asoslarini baholay oladi;
TH7	Baliq va asalari kasalliklarining baliq va asalari turi va yoshiga bog'liqligi, baliq va asalarilar kasalliklarining mavsumga va xo'jayinning iqlimlashtirishiga bog'liqligini bilishi ko'nikmasini hosil qilishni biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish. Fanning maqsadi, vazifasi va boshqa fanlar bilan bog'liqligi.
M2	Baliqlarning infeksiyon kasalliklari, baliqlarga ta'siri, tashxis va profilaktika.
M3	Baliqlarning invazion kasalliklari. Baliqlarning protozoy kasalliklari
M4	Gelmintozlar. Baliqlar monogenoydozlari, trematodozlari, sestodozlari, nematodozlari, akantosefalyozlari
M5	Odamlarga baliqlar orqali o'tadigan gelmintozlar.

M6	Baliqlarning yuqumli bo'lmagan kasalliklari
M7	Asalarilarning infeksiyon kasalliklari. Evropa chirish kasalligi, kelib chiqishi va davolash usullari.
M8	Asalarilarning yirtqichlari va ularning asalari oilalariga keltiradigan zarari.
M9	Asalarichilik mahsulotlarining zararkunandalari va kurash choralari.
M10	Akaratsid va boshqa asalarilarga zarar keltiruvchi kanalarining tavsifi, keltiradigan zarari.
M11	Asalari zararkunandalarining ekotizmdagi o'zaro munosabatlari.
M12	Asalarilarning yuqumsiz kasalliklari, ularning kelib chiqishi va davolash usullari.

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)

A1	Mikroorganizmlar, karplarning qizilcha kasalliklari, mikoz kasalliklarini va ularning xo'jayinlari bilan ekologik o'zaro ta'siri.
A2	Monogeniyalar.
A3	Trematodalar va sestodalarning tuzilishi va baliqlarda keltiradigan kasalliklari.
A4	Nematodalar, akantosefallar va zuluklarning tuzilishi va baliqlarda keltiradigan kasalliklari chaqiradigan kasalliklar.
A5	Baliqlardan insonlarga yuqadigan gelmintoz kasalliklar va ularni oldini olish choralari.
A6	Baliqlarning yuqumsiz kasalliklari-stress, baliq pufaklarining kasallanishi.
A7	Asalarilarning infeksiyon kasalliklari va davolash usullari.
A8	Asalarilarning invazion kasalliklari va davolash usullari.
A9	Asalarilarning yuqumsiz kasalliklari va davolash usullari.
A10	Asalarichilik mahsulotlarining zararkunandalari va kurash choralari.
A11	Asalarilarning yirtqichlari va kurash choralari.
A12	Akaroid, sut, uy va boshqa asalarilarga zarar keltiruvchi kanalarining tavsifi, keltiradigan zarari.

Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulot (L)

L1	Baliq kasalliklari aniqlash usullarining yo'nalishlari
L2	Baliqlarning parazitologik tadqiqot uslublari
L3	Baliqlarning parazitologik ochish uslublari, parazitlarni yig'ish, fiksatsiya qilish, saqlash usullari.
L4	Chuchuk suv baliqlariga ta'sir etuvchi kasalliklar: baliqning bahoriy viremiyasi, Koi herpesvirus kasalligi, Koi uyqusizligi kasalligi, baliq qizildermatiti va Aeromonas salmonicidaning noan'anaviy shtammlari bilan infektsiyalar.

L5	Bir hujayrali parazitlar chaqiradigan kasalliklar
L6	Baliq patologiyasi: baliqlarda uchraydigan asosiy kasalliklar, ularning sabablari, rivojlanishi, klinik va patologik belgilari.
L7	Asalarilarning invazion kasalliklari.
L8	Asalarilarning yuqumsiz kasalliklari.
L9	Evropa chirish kasalligi va kurash choralari.
L10	Amirika chirish kasalligi va kurash choralari.
L11	Nozematoz kasalligi, kasallik quzg'atuvchilari va kurash choralari.
L12	Akarapidoz kasalligi, kasallik quzg'atuvchilari va kurash choralari.

Mustaqil ta'lim (MT)	
MT1	Baliq kasalliklari muammolari.
MT2	Baliq kasalliklarini o'rganish tarixi.
MT3	Baliqlarning infeksiyon kasalliklari.
MT4	Viruslar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT5	Bakteriyalar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT6	Zamburug'lar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT7	Baliqlarning invazion kasalliklari.
MT8	Parazit sodda hayvonlar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT9	Sporalilar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT10	Kiprikli infuzoriyalar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT11	Gelmintlar keltirib chiqaradigan kasalliklar.
MT12	Baliqlar orqali umurtqali hayvonlar va odamlarga yuqadigan kasalliklar va ular haqida ma'lumot.
MT13	Baliqlarning yuqumsiz kasalliklari haqida ma'lumot.
MT14	Baliqlarning shamollashlari va jarohatlanishi (travma).
MT15	Baliqlarda moddalar almashinuvining buzilishi va avitaminoz.
MT16	Sut emizuvchilar, sudralib yuruvchilar, qushlar va boshqa baliq dushmanlari haqida umumiy ma'lumot beriladi.
MT17	Kariofillyoz va kavioz, ularning qo'zg'atuvchilari.
MT18	Kasallikning patologiyasi va epizootologiyasi.
MT19	Ligulez va uning ko'zg'atuvchisi. Klinikasi. Karshi kurash.
MT20	Batriosefaliyozva uning kuzgatuvchisi. Klinika va patogenez.
MT21	Sestodalar va boshqa tasmasimon chuvalchaglar keltirib chiqaradigan kasalliklarga qarshi kurashish haqida umumiy ma'lumot beriladi.
MT22	Uzbekiston suv xavzalari baliqlarining parazitlari va ularni urganish tarixi.
MT23	Umumiy patologiya asoslari. Kasallik xakida tushuncha.
MT24	Baliqlarda kon aylanishining buzilishi va konning uzgarishlari.
MT25	Nikroz (ulish). Usmalar.
MT26	Organizmlarning ximoya reaksiyalari.

MT27	Yalliglanish. Immunitet. Regenerasiya.
MT28	Umumiy parazitologiya asoslari. Parazitlarning spesifikligi.
MT29	Akaroid, sut, uy va boshqa asalarilarga zarar keltiruvchi kanalarining tavsifi, keltiradigan zarari.
MT30	Qungizlar ularning asalari oilalariga keltiradigan zarari.
MT31	O'ringimchaklar oilasi va ularning asalari oilalariga keltiradigan zarari.
MT32	Shershinlar, qovoqarilar va boshqa yavvoyi arilarni oilasi va ularning asalari oilalariga keltiradigan zarari.
MT33	Asalarilarning zararkunandalari va kurash choralari.
MT34	Asalarilarning yirtqichlari va kurash choralari.
MT35	Asalarilarning virusli falaj kasalligi va kurash choralari.
MT36	Asalari oilalariga zarar keltiruvchi kanalar, qo'ng'izlar, hashoratlar va o'rgimchaksimonlar.
MT37	Asalarichilik mahsulotlari zararkunandalarining, biologiyasi, iqtisodiy zarari va ularga qarshi kurash choralari.
MT38	Asalarilar yirtqichlarining biologiyasi, iqtisodiy zarari va qarshi kurash choralari.
MT39	O'simliklarda uchraydigan kasalliklar va ularning asalarichilikdagi ahamiyati.
MT40	Asalarilarda uchraydigan kasallik turlari.
MT41	Asalarilarning infektsion kasalliklari.
MT42	Asalarilarning invazion kasalliklari.
MT43	Asalarilarning yuqumsiz kasalliklari.
MT44	Evropa chirish kasalligi va kurash choralari.
MT45	Amirika chirish kasalligi va kurash choralari.
MT46	Nozematoz kasalligi, kasallik quzg'atuvchilari va kurash choralari.
MT47	Asalarilar zararkunandalarini oldini olish va davolash uchun ishlatiladigan asbob-uskunlar.
MT48	Asalarilarda uchraydigan kasallik turlari.
MT49	Salmonellyoz kasalligi, kurash choralari va davolash usullari.
MT50	Septistimiya kasalligi, kurash choralari va davolash usullari.
MT51	Gafnioz kasalligi, kurash choralari va davolash usullari.
MT52	Qopli asalari g'umbagi kasalligi, kurash choralari va davolash usullari.
MT53	Asalarilarning infektsion kasalliklari.
MT54	Asalarilarning invazion kasalliklari.

Asosiy adabiyotlar	
1.	Safarova F.E. va boshqalar Baliqlar kasalliklari (o'quv qo'llanma). – Toshkent, 2020. – 223 s.
2.	Eshova X.S. Baliq kasalliklari. –Toshkent. 2013. 100 b.
3.	To'raev O.S., Kaxramanov B.A. «Asalarilarning zararkunandalari, kasalliklari va ularga qarshi kurash choralari» Toshkent.Turon, 2022.

4.	Kaxramanov B.A., Safarova F.E., Isamuhammedov S.Sh., Donaev X.A., Ergashev X.B. «Asalarichilik asoslari» Toshkent – 2021 yil
5.	Isamuhammedov A.I., Nikadambaev H.K. «Asalarichilikni rivojlantirish asoslari» Toshkent. Sharq nashriyoti, 2013 yil.
Qo‘shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. -. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017.-488b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 47 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 485 b. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 103 b.
4.	Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 103 b.
5.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 1 maydagi PQ-2939-son “Baliqchilik tarmog‘ini boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori.
6.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 oktabrdagi “Respublikamizda asalarichilik tarmog‘ini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari tug‘risida”gi PQ-3327 sonli qarori.
7.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 6 apreldagi PQ-3657-son “Baliqchilik tarmog‘ini jadal rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori.
8.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 6 noyabrdagi PQ-4005-son “Baliqchilik sohasini yanada rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori.
9.	O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 12 iyndagi “Asalarichilik tarmog‘ini qo‘llab-quvvatlash va qishloq xo‘jaligi ekinlarini asalari bilan changlatishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlari tug‘risida”gi PQ-239 sonli qarori.

Talabaning fan boyicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi.

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy va amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy – xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa.

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanni mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yichaa berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi xollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yichaa mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yichaa mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yichaa matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	Qaxramonov Boymaxmat Abduazizovich , qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi, dotsent Safarova Feruza Ergashevna , biologiya fanlari falsafa doktori, (PhD), dotsent
E-mail:	feruzasafarova@mail.ru
Tashkilot:	Toshkent davlat agrar universitet, "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrası
Taqrizchilar:	Bologiya fanlari doktori, professor F.D. Akramova Dotsent B.F. O'lmasov

Mazkur Sillabus universitet Kengashining 2025-yil 04 - 02 dagi 15 - sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrasining 2025-yil "04" 02 dagi 15 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Fakultet dekani

U. Ballasov

Kafedra mudiri

X. Donayev

Tuzuvchi

F. Safarova